

Spis treści

Wykaz skrótów	13
Wstęp do wydania drugiego poprawionego.	15
WPROWADZENIE	17
1. Ewolucja kurateli sądowej od początku do wejścia w życie rozporządzenia z 1986 r. (<i>Krzysztof Stasiak</i>)	17
1.1. Uwagi ogólne	17
1.2. Okres międzywojenny	17
1.3. Okres od zakończenia wojny do 1986 r.	19
1.4. Instytucja kurateli sądowej określona w rozporządzeniu z 1986 r.	26
2. Od rozporządzenia do ustawy o kuratorach sądowych (<i>Tadeusz Jedynak, Andrzej Martuszewicz</i>)	29
2.1. Ewolucja poglądów na organizację i zadania służby kuratorskiej w latach dziewięćdziesiątych XX w.	29
2.2. Inspiracje.	30
2.3. Czas reform	36
2.3.1. Etatyzacja.	36
2.3.2. Profesjonalizacja	39
2.3.3. Legislacja	53
2.3.4. Starania o unowocześnienie systemu wynagrodzeń kuratorów zawodowych	57
2.4. Prace legislacyjne nad ustawą o kuratorach	71
2.5. Epilog – kuratorzy w obronie swojej ustawy.	83
ROZDZIAŁ I. Ustawa o kuratorach sądowych – „konstytucja” kuratorskiej służby sądowej	85
1. Zadania kuratorów sądowych (<i>Tadeusz Jedynak</i>)	85
1.1. Zadania kuratorów dla dorosłych.	88
1.2. Zadania kuratorów rodzinnych	91

2. Kwalifikacje kuratorów sądowych (<i>Tadeusz Jedynak</i>)	100
3. Charakterystyka stosunku pracy kuratora sądowego i aplikanta kuratorskiego (<i>Krzysztof Stasiak</i>)	105
3.1. Wprowadzenie	105
3.2. Czas pracy kuratora zawodowego (<i>Tadeusz Jedynak</i>)	109
3.3. Awans.	118
3.4. Wynagrodzenie, nagroda i gratyfikacja jubileuszowa	119
3.5. Urlop	123
3.6. Zasady wykonywania przez kuratora zawodowego stosunku pracy wynikające z przepisów prawa pracy	124
3.7. Delegowanie kuratora	127
3.8. Zawieszenie kuratora w pełnieniu obowiązków	128
3.9. Ustanie stosunku pracy.	128
4. Organizacja kuratorskiej służby sądowej (<i>Andrzej Rzepniewski</i>)	133
4.1. Wprowadzenie	133
4.2. Wyjaśnienie niektórych pojęć	135
4.3. Działalność administracyjna w sądach i nadzór nad działalnością administracyjną	138
4.4. Powołanie kuratorskiej służby sądowej i jej charakterystyka	142
4.5. Kurator okręgowy	144
4.5.1. Warunki i tryb powołania kuratora okręgowego.	144
4.5.2. Zakres działania kuratora okręgowego	147
4.6. Zespół kuratorskiej służby sądowej	154
4.6.1. Tworzenie zespołów.	154
4.6.2. Kierownik zespołu	155
4.6.3. Sekretariat zespołu i obsługa biurowa	157
4.7. Praktyczne wskazówki dotyczące działalności kierowniczej w służbie kuratorskiej	159
5. Obowiązki i uprawnienia kuratorów (<i>Andrzej Rzepniewski</i>)	162
5.1. Rozróżnienie pojęć. Uprawnienia i obowiązki.	162
5.2. Obowiązki kuratora.	163
5.3. Uprawnienia kuratora	168
6. Samorząd kuratorski (<i>Andrzej Rzepniewski</i>)	170
6.1. Wprowadzenie	170
6.2. Krajowa Rada Kuratorów.	171
6.3. Okręgowe zgromadzenie kuratorów	172
7. Odpowiedzialność porządkowa i dyscyplinarna kuratora zawodowego i aplikanta kuratorskiego (<i>Krzysztof Stasiak</i>)	181
7.1. Wprowadzenie	181
7.2. Zakres odpowiedzialności porządkowej i dyscyplinarnej	182
7.3. Kara porządkowa i kary dyscyplinarne.	186
7.4. Stosowanie kar	192

7.5. Rzecznik dyscyplinarny i postępowanie wyjaśniające	194
7.6. Sąd dyscyplinarny i postępowanie przed sądem	200
7.7. Odwołanie i sąd dyscyplinarny drugiej instancji	207
7.8. Obwiniony i obrońca	210
7.9. Postępowanie po wydaniu orzeczenia	211
8. Aplikacja i aplikanci kuratorscy (<i>Tadeusz Jedynak</i>)	213
9. Kuratorzy społeczni (<i>Krzysztof Stasiak</i>)	223
9.1. Wprowadzenie	223
9.2. Kto może zostać kuratorem społecznym?	223
9.3. Zadania kuratora społecznego	231
9.4. Ryczałt kuratora społecznego	234

ROZDZIAŁ II. Diagnoza w pracy kuratora sądowego

(*Zofia Ostrihanska*) 238

1. Ogólne problemy diagnozowania	238
1.1. Uwagi wstępne	238
1.2. Pojęcie diagnozy	239
2. Etapy i procedura opracowywania diagnozy przez kuratora – zagadnienia praktyczne	252
2.2. Dokumenty	254
2.3. Wywiady	254
2.4. Opracowanie zebranych informacji.	272

ROZDZIAŁ III. Kurator dla dorosłych jako instytucja systemu karnego

282

1. Karno-polityczne podstawy instytucji poddania skazanego (sprawcy) próbie (założenia i niekonsekwencje w realizacji) (<i>Teodor Szymanowski</i>)	282
2. Wychowawczo-zapobiegawcza funkcja dozoru (<i>Wiesława Liszke</i>). . .	294
2.1. Uwagi ogólne	294
2.2. Rodzaje dozorów, cel i podstawy prawne	299
2.2.1. Dozór przy warunkowym zawieszeniu kary pozbawienia wolności.	299
2.2.2. Dozór przy warunkowym zwolnieniu z odbycia reszty kary pozbawienia wolności.	302
2.2.3. Dozór przy warunkowym umorzeniu postępowania karnego	305
2.2.4. Dozór w związku z wykonaniem leczniczych środków zabezpieczających	307
2.2.5. Dozór na wniosek skazanego.	309
2.3. Prawa i obowiązki kuratora sądowego oraz skazanego	312

2.3.1. Obowiązki i uprawnienia kuratora sądowego związane z wykonywaniem dozoru	312
2.3.2. Prawa i obowiązki skazanego	315
2.4. Procedury postępowania kuratora w dozorcze	317
2.4.1. Rozpoczęcie sprawowania dozoru w kontekście uregulowań prawnych	317
2.4.2. Model postępowania resocjalizującego i techniki pracy kuratora w dozorcze	323
2.4.3. Realizacja zadań kontrolnych w dozorcze	334
2.5. Dokumentacja z przebiegu dozoru	338
2.6. Trudności w wykonywaniu dozoru	341
3. Kontrolno-organizacyjna funkcja kuratora w wykonywaniu kary ograniczenia wolności i prac społecznie użytecznych (<i>Krzysztof Stasiak</i>)	343
3.1. Istota kary ograniczenia wolności i prac społecznie użytecznych.	343
3.2. Czynności poprzedzające rozpoczęcie wykonywania przez skazanego (ukaranego) pracy na cele społeczne (społecznie użyteczne)	346
3.3. Wykonywanie kary ograniczenia wolności	351
3.3.1. Uwagi ogólne.	351
3.3.2. Podmiot, u którego jest wykonywana praca	356
3.3.3. Relacje między skazanym (ukaranym) a kuratorem zawodowym związane z realizacją kary ograniczenia wolności (pracy społecznie użytecznej)	358
3.4. Zakończenie kary ograniczenia wolności (prac społecznie użytecznych).	358
4. Kontrolowanie zachowania skazanego i realizacji obowiązków w okresie próby – bez orzeczonego dozoru (<i>Wiesława Liszke</i>)	366
4.1. Zbieranie informacji o zachowaniu skazanego	366
4.2. Dokumentacja związana z kontrolą skazanego w okresie próby .	378
5. Informacyjno-kontrolna funkcja kuratora w przeprowadzaniu wywiadów środowiskowych (<i>Krzysztof Stasiak</i>)	379
5.1. Uwagi ogólne	379
5.2. Wywiad zarządzany na podstawie art. 14 § 1 k.k.w.	380
5.3. Wywiad zarządzony na podstawie art. 214 k.p.k.	389
5.4. Metodyka przeprowadzania wywiadu środowiskowego	395
6. Udział sądowego kuratora zawodowego w wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego (<i>Krzysztof Stasiak</i>)	398
6.1. Wprowadzenie	398
6.2. Strona techniczna wykonywania kary w systemie dozoru elektronicznego	399

6.3. Rozpoczęcie wykonywania kary w systemie dozoru elektronicznego	401
6.4. Wykonywanie kary w systemie dozoru elektronicznego	404
6.5. Zadania sądowego kuratora zawodowego w związku z wykonywaniem kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego	413
6.6. Zakończenie dozoru elektronicznego.	417
7. Przerwa w wykonaniu kary pozbawienia wolności (<i>Wiesława Liszke</i>).	419
7.1. Zasady udzielania przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności	419
7.2. Dokumentacja związana z kontrolą skazanego w okresie próby	423
8. Przygotowanie skazanego do życia na wolności (<i>Maria Kokorzecka-Piber</i>)	424
8.1. Uwagi ogólne	424
8.2. Status prawny kuratora zawodowego na tle standardów europejskich	425
8.3. Sens i cel pracy kuratora nad przygotowaniem osób skazanych do wolności	429
8.4. Metodyka pracy kuratora ze skazanym.	434
8.5. Organizacja pracy kuratora przygotowującego więźnia do życia na wolności	435
8.6. Realizacja zadań kuratorskich na podstawie obowiązujących przepisów	437
8.6.1. Przyjęcie zadania	437
8.6.2. Przygotowanie do programu wolnościowego	438
8.6.3. Opracowanie programu wolnościowego i zasada kontraktu	439
8.6.4. Realizacja programu	441
8.6.5. Problemy związane z realizacją programu	451
8.6.6. Ocena przebiegu i wyników programu	453
8.7. Dokumentacja działań kuratora.	454
8.7.1. Przepisy regulujące zasady dokumentowania pracy	454
8.7.2. Dokumenty niezbędne do wykonywania zadań	455
8.8. Ograniczenia udziału kuratorów w procesie wdrażania więźniów do społeczeństwa	458
8.9. Ocena modelu białostockiego	460
8.10. Perspektywy udziału kuratora w przygotowaniu skazanych do powrotu na wolność.	462
9. Praca socjalna kuratora dla dorosłych przy realizowaniu pomocy postpenitencjarnej (<i>Andrzej Rzepniewski</i>).	463
9.1. Praca socjalna i pomoc społeczna.	463
9.2. Pojęcie funduszu. Charakterystyka Funduszu Pomocy Postpenitencjarnej. Rola kuratora	465

9.3. Przeznaczenie środków	467
9.4. Uprawnienia do otrzymywania pomocy	468
9.5. Warunki uzyskania pomocy	470
9.6. Tryb postępowania	471
9.7. Odwołanie od decyzji kuratora	473
10. Wnioski składane przez kuratora dla dorosłych (<i>Krzysztof Stasiak</i>)	474
10.1. Wprowadzenie	474
10.2. Forma i treść wniosku	475
10.3. Rodzaje wniosków	478
10.3.1. Wniosek o zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności	478
10.3.2. Wniosek o odwołanie warunkowego zwolnienia	483
10.3.3. Wniosek o podjęcie warunkowo umorzonych postępowania karnego	484
10.3.4. Wniosek o zwolnienie z dozoru	485
10.3.5. Wniosek o oddanie pod dozór	488
10.3.6. Wniosek o ustanowienie, rozszerzenie lub zmianę obowiązku	490
10.3.7. Wniosek o zwolnienie z obowiązku	493
10.3.8. Wniosek o zmianę okresu próby	494
10.3.9. Wniosek o odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności i o odwołanie odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności	495
10.3.10. Wniosek o przerwę w wykonaniu kary pozbawienia wolności i wniosek o odwołanie tej przerwy	498
10.3.11. Wniosek o warunkowe zwolnienie	499
10.3.12. Wniosek o zarządzenie kary zastępczej	500
10.3.13. Wniosek o odroczenie wykonania kary ograniczenia wolności i odwołanie odroczenia	506
10.3.14. Wniosek o przerwę w wykonywaniu kary ograniczenia wolności	507
10.3.15. Wniosek o zwolnienie z reszty kary ograniczenia wolności i uznanie jej za wykonaną	508
10.3.16. Wniosek o zmianę w sposobie wykonywania kary ograniczenia wolności	509
10.3.17. Wniosek o zawieszenie postępowania wykonawczego	510
10.3.18. Wniosek o podjęcie zawieszonych postępowania	512
10.3.19. Wniosek o umorzenie postępowania	513
10.3.20. Wniosek o rozstrzygnięcie wątpliwości co do wykonania orzeczenia	514
10.4. Przykłady wniosków	515

ROZDZIAŁ IV. Rola kuratora rodzinnego w realizacji ochrony prawnej udzielanej przez sąd rodzinny	519
1. Sądowy kurator rodzinny jako podmiot uczestniczący w udzielaniu ochrony prawnej przez sąd rodzinny (<i>Henryk Haak</i>)	519
1.1. Wprowadzenie	519
1.2. Sądownictwo rodzinne – wybrane zagadnienia	522
1.2.1. Powstanie i rozwój sądownictwa rodzinnego na świecie i w Polsce	522
1.2.2. Rozmieszczenie sądów rodzinnych w Polsce	524
1.2.3. Istota sądownictwa rodzinnego	525
1.2.4. Zakres spraw podlegających rozpoznaniu w sądzie rodzinnym	527
1.2.5. „Sąd rodzinny” a „sąd opiekuńczy”	528
1.2.6. Organizacja pracy sądów rodzinnych	531
1.3. Zadania kuratorów rodzinnych	532
1.3.1. Zadania kuratorów rodzinnych określone w Prawie o ustroju sądów powszechnych	532
1.3.2. Zadania kuratorów rodzinnych oznaczone w ustawie o kuratorach sądowych	534
1.3.3. Zadania kuratorów rodzinnych przewidziane w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym	537
1.3.4. Zadania kuratorów rodzinnych wynikające z Kodeksu postępowania cywilnego	538
1.3.5. Zadania kuratorów rodzinnych określone w ustawie z 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich	542
1.3.6. Zadania kuratorów rodzinnych przewidziane w ustawie z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	543
1.4. Próba określenia roli kuratorów rodzinnych	545
1.4.1. Próba określenia roli kuratorów rodzinnych na podstawie Prawa o ustroju sądów powszechnych	545
1.4.2. Próba określenia roli kuratorów rodzinnych na podstawie ustawy o kuratorach sądowych	547
1.4.3. Próba określenia roli kuratorów rodzinnych na podstawie Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, Kodeksu postępowania cywilnego oraz innych ustaw	548
1.4.4. Podsumowanie	550
1.5. Zakończenie	553
2. Wywiady środowiskowe (<i>Tadeusz Jedynak</i>).	555
2.1. Uwagi ogólne	555
2.2. „Regulamin” przeprowadzania wywiadu środowiskowego	559

3. Nadzór kuratora sądowego (<i>Tadeusz Jedynak</i>)	566
3.1. Cel nadzoru	566
3.1.1. Sprawy opiekuńcze	569
3.1.2. Nadzór w sprawach nieletnich	575
3.1.3. Nadzór nad osobami zobowiązanymi do leczenia uzależnienia alkoholowego.	581
3.2. Metoda pracy w nadzorze	585
3.2.2. Zasady pracy kuratora w nadzorze prowadzonym metodą <i>casework</i>	589
3.2.3. Etapy pracy kuratora w nadzorze	592
3.2.5. Współpraca ze środowiskiem w nadzorze kuratora	598
3.2.6. Problemy związane z realizacją nadzoru	603
3.3. Ogólna procedura postępowania w nadzorze	604
4. Odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką oraz udział kuratora w sprawach o umieszczenie dziecka w środowisku zastępczym (<i>Natalia Górską</i>)	613
5. Sądowe kontakty rodziców z dzieckiem (<i>Natalia Górską</i>)	629
6. Ośrodek kuratorski – środek wychowawczy wykonywany przez kuratorów sądowych (<i>Łukasz Kwadrans</i>)	641
6.1. Uwagi ogólne	641
6.2. Działalność ośrodków kuratorskich.	647
6.3. Metody pracy w ośrodku kuratorskim	650
6.4. Kadra ośrodków kuratorskich i jej zadania	654
6.5. Dokumentacja ośrodka i nadzór	656
6.6. Zakończenie	660
Zakończenie	665
Bibliografia	669
Wykaz aktów prawnych	677
O Autorach	681